

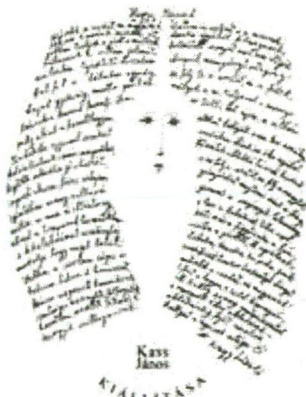
illetőleg verbális nyelvi elemek minimálisan (esetleg csak címszerűen) fordulnak elő benne.

(Az áthúzott karakterekkel azt kívánom kifejezésre juttatni, hogy az ilyen jellegű műveket, illetőleg szóban forgó csoportjukat nem sorolom az (1) / 'Kp – vb' típusjelű komplex kommunikátumok közé.)

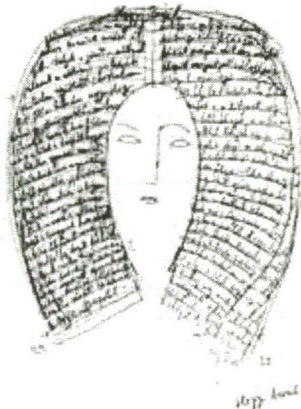
7. Egy átmeneti (?) típus: Hegyi beszéd

Végül még egy verbális és képi összetevőből felépített kommunikátumot kívánok (e helyütt lényegében interpretatív kommentárok nélkül) bemutatni. Egészen közeli rokona az (1) / 'Kp – vb' altípus itt elemzett reprezentánsainak, ugyanakkor kapcsolatban áll a verbális vehikulum alapján létrehozott (2) / 'Kp – vb' altípussal is (lásd a *Bevezetés*-ben az 1. táblázat harmadik sorát), amelyet PETŐFI így jellemez (PETŐFI: 2001. 63.):

Adva van egy verbális vehikulum. Egy képi reprezentáció alkotója azt interpretálja, és egy olyan ['Kp-vb' típusú] képi-verbális vehikulumot hoz létre, amelynek képiségét a kiindulásul adott vehikulum verbális matériájából formálja meg. A létrehozott vehikulum két komponense egymástól elválaszthatatlan, ennek következtében azok befogadása csak egyidejűleg történhet.

17. ábra

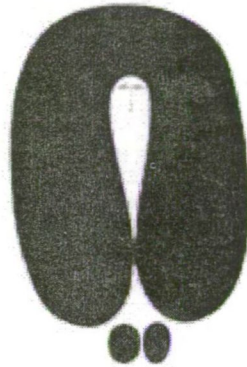

18. ábra

A 17. ábrán látható alkotás címe: „Kass János kiállításának plakátja Nagy László képversével” (KASS: 1997. 123), a 18. ábráé pedig ez: „Nagy László: Hegyi beszéd, 1974, a képvers első változata” (KASS: 1997. 122).

Nagy László *Hegyi beszéd* című költeménye az *Ajándék* (1967 – 1973.) című ciklusban jelent meg. A 17. ábrán látható chirografikus képversváltozat 'tipografikus' formáját címdoldalán közli az *Élet és Irodalom* 1974. április 13-i száma. Nagy László-kötet-

ben viszont ebben a – hagyományosan szedett eredetihez képest (lásd NAGY: 1988. 474) – sorhiányos változatában valószínűleg nem jelent meg (legalábbis nincs róla tudomás), mint mondjuk a ciklusnyitó *Seb a cédruson* (tipografikusan lásd az 1., chirografikusan lásd a 2. ábrán). Szegeden azonban időről időre előkerül a Kass Galériában. Képnek kép (nem is akármilyen), de nem grafika. Versnek vers (nem is akármilyen), de nem valamely konvencionális(an nyomtatott) kötetben, hanem a kiállítóterem paravánján. Ott viszont jól mutatja a multimediális kommunikátumok hallatlan gazdagságát és összetettségét.

19. ábra

A 17. (és 18.) ábrán látható művet az (1) / 'Kp – vb' altípus kalligramma csoportjához az a feltevés köti, hogy mindkét összetevő Nagy László alkotása.

A (2) / 'Kp – vb' altípushoz pedig e feltevés bizonytalanságai közelítik A képnek ugyanis egyrészt létezik kizárólag vizuális nyelvi elemekből – Kass János által – komponált változata is, melynek címe *Fej* (lásd a 19. ábrán, forrása: KASS: 1992. évszám és oldalszám nélkül). Másrészt az *Élet és Irodalom* 1974. április 13-i számának címlapján megjelent alkotást Kass János életműbibliográfiája a következőképpen jegyzi: „Plakátterv. Nagy László: Hegyi beszéd c. verséhez” (GÁL: 2002. 88. 1399. tétel). Harmadrészt TÜSKÉS TIBOR is a két művész közös alkotásának tekinti a kalligrammát (vö. TÜSKÉS: 1983. 157).²

Jegyzetek

1. A *Magyar értelmező kéziszótár* második, átdolgozott kiadása a kézirat anyagának lezárása után került a könyvesboltokba.
2. Kass János utólagos közlése szerint az alkotást 1974-ben „(...) elsősorban könyvheti plakátnak szántuk, vers-, prózaszövegekkel, plakátként a falakra. Ez sajnos nem ment, nem tudtuk elfogadtatni elsőre. Így lett kiállítási plakát ebben az évben”.